

Historische Kring Eemnes

september 2003 jaargang 25, nr. 3

Verschijnt viermaal per jaar

Bestuur

Voorzitter	mw. L. v. Eijle	Geuzenweg 284, Hilversum
Vice-voorzitter	H. v. Hees	Kerkstraat 15
Secretaris	R. v.d. Schaaf	Hasselaarlaan 46
Penningmeester	J. Frantsen	Streefoordlaan 4

Leden

R. Ruizendaal	Laarderweg 31
mw. M. v.d. Schaal	Watersnip 14
J. v. Wijk	Raadhuislaan 39
J. J. Smids	Graanoogst 3

Contributie H.K.E. € 14,00 per jaar, exclusief porto-kosten € 4,50.
Girorekening nr. 2080362

Losse nummers kwartaalboekje € 4,55 exclusief € 1,20 porto-kosten.

Ledenadministratie, adreswijzigingen en verkoop losse nummers:	B. van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, tel. 5314689
---	--

Redactie Typewerk en correctie Opmaak	J.J. Smids, 5387572 M. Achthoven, B. van Wijk-Blom H. v. Gelder, J.J. Smids
---	---

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Zie voor HKE-actueel op internet:
www.regioplaza.nl + Verenigingen Plaza + Cultuur

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

HKE-73

Inhoud

Werkgroepen / Oudheidkamer	75
Herfstavond, donderdag 30 oktober	76
Het Kerkhof der gemeente Eemnes (<i>Wiebe van IJken</i>)	77
Correctie "oude boerderijen"	88
Wie doet er mee? Wie weet er van?	89
1979-2004. HKE 25 jaar!	90
Oproep voor de Oudheidkamer	92
Geknipt. De Hervormde Kerk verbrand	93
Scheningen HKE / Inleveren kopij	96
Het levensverhaal van Roelof ter Braake (<i>Henk van Hees</i>)	97
Het Eemnesser dialect	106

Van de redactie

De zomervakantie met de intens warme dagen zijn voor dit jaar voorbij. We zijn allemaal weer druk, druk, druk. Misschien dat het kwartaalblad van de HKE u wat ontspanning biedt. Hoewel, trek uw agenda maar om de Herfstavond van 30 oktober te noteren.

"Het kerkhof der gemeente Eemnes" is het artikel waar we mee beginnen. Wiebe van IJken is voor u in het archief gedoken. Al lezende komt u er achter hoe we aan het woord "ruimen" zijn gekomen.

In het hart van dit blad een verslag van de vergadering van de HKE in oprichting, 25 jaar geleden en een oproep aan U persoonlijk. Heeft u iets beleefd in de afgelopen 25 jaar dat u altijd al hebt willen vertellen?

Dan heeft u nu de gelegenheid. Er is maar één voorwaarde: het moet met Eemnes te maken hebben.

Dominé Ynzonides schonk de Hervormde Kerk bij zijn intrede een kerkorgel (kom daar nu eens om). Over dit en zijn dapper optreden tijdens de brand in 1921 leest u in het "Knipselarchief".

Mevrouw Smit-van der Splinter verteld aan Henk van Hees het levensverhaal van Roel ter Braake, de laatste schippersknecht van Eemnes.

En tot slot heeft u de pen toch weer nodig om de opgave van de "Werkgroep Eemnesser dialect" te beantwoorden.

Joop Smids

Werkgroepen

Monumenten	M. Beel	Plantsoen 9	5313290
Biblio/topografie	P. Kaarsgaren	Willemserf 78	5386676
Genealogie	H. v. Hees	Kerkstraat 15	5389849
Recent Verleden	A. den. Boer	Aartseveen 32	5389297
Klederdracht Eem-			
en Gooiland	J. Eggenkamp	Laarderweg 2	5387265
Tentoonstelling	M. v.d. Schaal	Watersnip 14	5317093

Oudheidkamer

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

HKE-75

Dorpsjournaal op Herfstavond, donderdag 30 oktober

Het thema voor de herfstavond van HKE is deze keer het Eemnesser Dorpsjournaal en zijn geschiedenis. Met ons vijftwintigjarig jubileum in zicht is dat een passend idee, want ook de historie van het Dorpsjournaal gaat bijna een kwart eeuw terug. De Historische Kring bezit alle Dorpsjournaal films. Deze avond zal vooral in het teken staan van de eerste aflevering. Dat betrof 1979.

We hopen dat de mensen die ooit aan de journaals hebben meegewerkt op deze avond er ook zo veel

mogelijk bij kunnen zijn, zodat we met elkaar een blik terug in de tijd kunnen werpen. De presentatie is in handen van Johan van Oostrum en Henk van Hees.

De doorlopende voorstelling van het Dorpsjournaal op Koninginnedag was altijd goed voor een afgeladen zaal. De vertoning op donderdagavond 30 oktober om 8.00 uur in het Hervormd Centrum is eenmalig, mis het daarom niet.

Jaap Frantsen.

Het kerkhof der gemeente Eemnes

De algemene Begraafplaats van Eemnes aan de Laarderweg is in 1828 aangelegd nadat in 1827 het verbod op het begraven in de kerken was afgekondigd. Voor de aanleg van de begraafplaats is door de gemeente een perceel grond aangekocht op voldoende afstand van de bebouwde kom om daar de begraafplaats aan te leggen.

De grond werd opgehoogd en rondom afgezet met een haag. Ook werd er een reglement opgesteld en een doodgraver aangesteld voor het uitvoeren van de begravingen. In het reglement werd vastgesteld dat: *“De doodgraver zal naauwkeurig aanteekenen wie, wanneer en in welk graf begraven word.”*

Bij eerder onderzoek naar gegevens over de nog bestaande graven op het oudste deel van de begraafplaats was al gezocht naar de administratie die door de doodgraver zou moeten zijn bijgehouden. Bij het onderzoek in het oud archief was deze oude administratie toen niet meer volledig te vinden. Echter na het

De begraafregisters van het kerkhof bestaan uit een drietal aantekenboekjes van de doodgraver over de periode 1829 t/m 1918 en twee begraafregisters van de gemeente Eemnes.

Deel 1 1829–1862 Het oudste deel, in slechte staat door vochtschade.

Deel 1 1825–1862	Het oudste deel, in slechte staat.
Deel 2 1862–1901	Een oud schrift zonder kافت, met een kopie van het reglement.

Deel 3 1901–1918 Een blauw boekje met als opschrift:
“Het Kerkhof van Eemnes”

Deel 1 1829–1918 In 1877 aangelegd met behulp van de bovenstaande boekjes.

(situatie 1829 – 1928)

Vak I - Eigen graven
Vak II - Huur graven
Vak III - Huur graven
Vak IV - Huur graven

Vak II

Vak IV

Vak III

voetpad

[illegible]

Laarderweg

Deel 2 1918–1949 Bij de aanleg van dit register zijn alle op dat moment nog bestaande graven opnieuw ingeschreven.

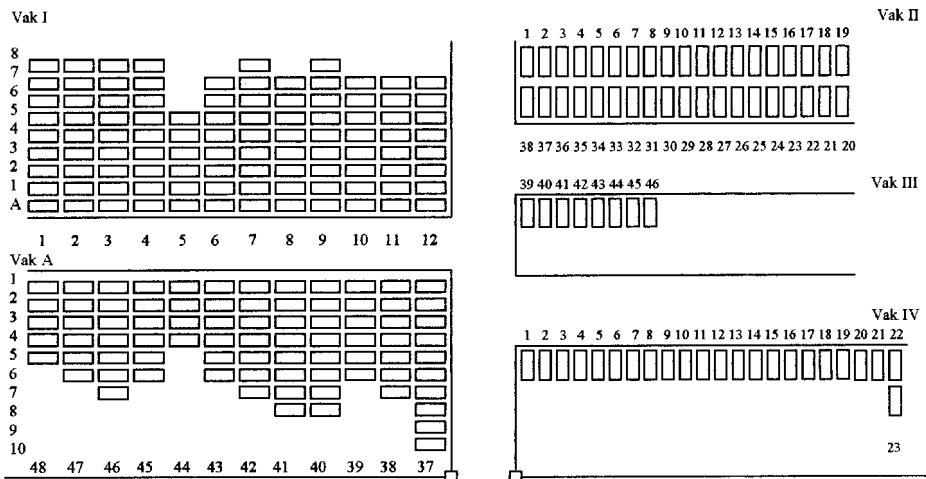
Het eerste aantekenboekje van de doodgraver is een sterk door vocht aangetast boekje waarin op de eerste bladzijde staat geschreven: “Jacob Pureveen, doot-grafer” In dit oudste register staan, in verschillende handschriften, de begravingen over de periode 1829 t/m 1862 geregistreerd.

Als de begraafplaats door het hek aan de Laarderweg wordt binnengegaan dan komt men op het oudste deel van de begraafplaats. De indeling van het oudste deel van de begraafplaats is niet altijd gelijk geweest aan hoe het er op dit moment uitziet. Dit eerste deel voor de heg, die even verder op na de eerste vakken met graven staat, geeft de omvang aan van de originele begraafplaats zoals deze in 1828 is aangelegd. Bij de aanleg werd het een Kerkhof genoemd hoewel het bijna een kilometer verwijderd ligt van de dichtst bijzijnde Kerk. De indeling van deze nieuw aangelegde begraafplaats was in twee gedeelten links en rechts van het middenpad.

Tekening 2

(situatie 1928 – 1949)

Vak I - Eigen graven Vak A - Huurgraven
 Vak II - Eigen graven
 Vak III - Eigen graven
 Vak IV - Huur graven

Laarderweg

Halverwege het middenpad liepen twee voetpaden naar links en rechts. Hierdoor ontstond er een verdeling in vier gelijke vakken. In ieder vak was ruimte voor 12 regels van 8 graven. De telling van de graven in de regels loopt vanuit het voetpad in Noordelijke en Zuidelijke richting. (zie: tekening I)

Het eerste vak in de Zuidoost hoek van de begraafplaats werd gereserveerd voor eigen graven. Deze graven werden voor het grootste deel toegewezen aan eigenaren van een graf of grafkelder in een van de beide Hervormde Kerken van Eemnes. Zij werden tot 1 januari 1830 in de gelegenheid gesteld om dit te ruilen met een graf op het kerkhof, waarbij er wel twee gulden voor de overschrijving moest worden betaald. Later is deze regel blijkbaar weer herroepen, want in het begraafregister van de gemeente van 1877 staat dat de graven in de regels 1 t/m 4 gratis geregistreerd zijn op 23 maart 1837. De overgebleven ruimte in vak I werd gereserveerd om later alsnog te kunnen verkopen aan de Eemnessers die over een eigen gereserveerde grafruimte wilde beschikken. Het deel aan de rechterzijde van het pad werd ingenomen door de vakken II en III. Hier werd in eerste instantie ruimte gereserveerd voor de Diaconie van de kerken van Eemnes-Buiten en Eemnes-Binnen om de arme leden van de kerk een laatste rustplaats te kunnen bieden. Naast deze ruimte werd hier ruimte voor de z.g.n. huurgraven gereserveerd. Hierdoor beginnen de inschrijvingen op vier plaatsen tegelijk. In een van de koopgraven met de begraafing van Jan Jacob de Jongh, predikant van Eemnes-Buiten, in de regels 13 en 14 van de diaconie van Eemnes Binnen- en Buiten-dijk en op regel 15 met de huurgraven.

Van de 24 regels die in het oudste register staan is in de genoemde periode, per graf aangegeven wie er achtereenvolgens in begraven werden. Bij de graven in de eerste vier regels en een aantal van de graven in de overige regels wordt aangegeven wie de eigenaar was in 1832. Bij de overige eigendom graven worden wel de eigenaren genoemd, maar niet altijd de datum waarop het graf aangekocht of geregistreerd is.

De eerste die op het kerkhof begraven wordt is de op 13 januari 1829 overleden Helena Henriëtta Nacker. Zij was in Bergen op Zoom geboren en gehuwd met de uit Naarden afkomstige Hermanus Hagedoorn.

Zij werd in het eerste graf van regel 13 begraven. Dit was een van de graven van de diaconie van de kerk van Eemnes-Binnendijk. De eerste die vanwege de diaconie van de kerk van Eemnes-Buiten begraven werd was Jannetje van den Koppel, de dochter van Jan van den Koppel uit Velzen en Hendrika van der Veer uit Baarn. Ze was op 18 december 1829 op 50 jarige leeftijd in Eemnes overleden.

Ook werd er ruimte voor de ambachtsheer van Eemnes gereserveerd op het nieuwe kerkhof. Oorspronkelijk werden hiervoor de graven 7 en 8 van de re-

gels 5, 6 en 7 vrijgehouden. (In totaal dus 6 grafruimten.) Op 1 mei 1884 wordt een van deze gereserveerde ruimten echter verkocht aan Pieter Dekker. Eerder waren al op 23 maart 1837, aan de uiterste rechterzijde van het kerkhof, op regel 25 en 26 de graven 1 t/m 3 geregistreerd voor de ambachtsheer. Er is door de ambachtsheer echter nooit gebruik gemaakt van de gereserveerde ruimten en na 1860 worden deze plaatsen gebruikt door de diaconie van Eemnes-Buiten en Binnendijk.

Het tweede aantekenboekje van de doodgraver is een schrift zonder kaft uit 1862 dat begint met een handgeschreven kopie van "Het Reglement op het begraven der lijken op het aan te leggen Kerkhof in de gemeente Eemnes". Dit reglement begint met de vaststelling dat er een kerkhof aangelegd zal worden welke de naam zal voeren van: "Het Kerkhof der Gemeente Eemnes". Dit is dus de officiële naam van de begraafplaats en vandaar de titel van dit artikel. Er werden commissarissen van het Kerkhof benoemd waarbij bij de keuze van de leden zoveel mogelijk in het oog moest worden gehouden dat er een de Hervormde godsdienst en een de Rooms katholieke godsdienst was toegevoegd. Een wat eigenaardige regel voor een begraafplaats waar verwacht mocht worden

dat weinig Katholieken hun laatste rustplaats zouden vinden. Er mocht op alle werkdagen van de week begraven worden maar de begrafenis moesten wel voor 2 uur 's middags plaatsvinden op boete van 1 gulden.

Volgens het reglement mochten er drie kisten boven elkaar in een graf geplaatst worden, maar de inschrijvingen in het register laten zien dat er in de eigen graven vaak veel meer in een graf begraven werden. Dit was vooral het geval als er kleine kinderen in dezelfde graven werden bijgezet. Verder werd er in het reglement vastgesteld dat een graf niet eerder dan na twaalf jaar na dat de laatste begraafing had plaatsgevonden mocht worden geruimd. Uit de administratie blijkt dat hier voor de huurgraven geen gebruik is gemaakt. Als het graf vol was gezet met twee of drie kisten dan werd er op de volgende plaats begraven. Dit ging zo door tot dat er geen ruimte meer beschikbaar was op de begraafplaats.

Het geld dat betaald werd voor het openen van een graf was voor de doodgraver, waarbij hij ook nog drie gulden kon verdienen door het ruimen van een eigen graf. Ook het onderhoud van de begraafplaats moest door hem worden uitgevoerd, dit werd als volgt omschreven:

“De doodgraver zal moeten zorgen dat het Kerkhof behoorlijk van ruig, onkruid etc. gezuiverd word, en ten allen tijden schoon en in ordergehouden word, en zal hij daar voor genieten eene somme van twaalf guldens.”

Het reglement eindigt met een opsomming van de op dat moment vastgestelde tarieven:

Prijzen van grondruimten:	1^e klase	2^e klasse	3^e klasse
<i>Prijs van een koopgraf:</i>	f 14,-		
<i>Regt voor het overboeken:</i>			
van een grafkelder:	f 4,-		
van een grafstede:	f 2,-		
<i>Prijzen in huur:</i>			
Van een grafstede voor een volwassene:	f 2,-	f 1,-	
Idem voor een kindergraf:	f 1,-	f 0,50	
<i>Voor het openen en sluiten:</i>			
Van een graf voor een volwassene:	f 1,50	f 1,-	f 0,50
Idem voor een kindergraf:	f 1,-	f 0,75	f 0,25

De administratie geeft geen verdere opheldering over een verdeling van de begraafplaats in een 1^e, 2^e of 3^e klasse. Uit de kosten indeling voor een koopgraf valt af te leiden dat dit onder de categorie 1^e klasse valt, maar de begravingen op het voetpad zullen de doodgraven wel niet meer dan een 3^e klasse vergoeding hebben opgeleverd.

Het tweede aantekenboekje bevat verder de registratie van de begravingen over de periode 1862 t/m 1901 in de huurgraven in de rijen 26 t/m 36. Wat opvalt is dat de registratie van regel 25 in dit deel ontbreekt. De bladzijden waarop deze gegevens waren genoteerd zijn helaas verloren gegaan. Toch is de informatie niet weg want in 1877 waren deze bladzijden blijkbaar nog wel aanwezig toen het begraafregister van de gemeente is aangelegd.

Het derde aantekenboekje van de doodgraver is een klein smal blauw boekje met als opschrift: "Het Kerkhof van Eemnes" waarin de begravingen in de huurgraven in de rijen 37 t/m 44 over de periode 1901 t/m 1918 zijn opgeschreven. Behalve de namen van de overledenen werden hierin ook de in de meeste gevallen de begraafdata opgeschreven.

In 1877 is er door de gemeente een begraafregister aangelegd met behulp van de inhoud van de registers van de doodgraver. In dit gemeentelijk register werden alle gegevens opnieuw genoteerd zoals blijkt uit het opschrift van dit register:

Kerkhof der Gemeente Eemnes

Register

*Bevattende alle de graven benevens de namen
de eigenaren van dezelfde op genoemde Kerkhof
sedert de aanleg van het zelve in het jaar 1829*

*In het jaar 1877 is dit registerboek
door Peter Seldenrijk administrateur van het Kerkhof
ingevuld naar de ouder gevonden boekjes.*

Dit register is tot 1918 bijgehouden naast de aantekenboekjes van de doodgraver. Behalve de begravingen staan hier ook de eigenaren van de graven in genoemd, met in de meeste gevallen ook de datum waarop het graf in eigendom is verkregen of gekocht.

In de periode 1918-1949 werd de het gemeentelijk register blijikbaar weer door de doodgraver zelf bijgehouden. Dit register begint met de aantekening:

Register voor de Algemene Begraafplaats van Eemnes

opnieuw aangelegd den 3 December 1918.

J. Jongerden, doodgraver Eemnes-Buiten

Dit register is gebruikt tot aan 29 oktober 1949, de datum waarop het laatste huurgraf in vak IV is uitgegeven.

In 1928, na ongeveer 100 jaar, was de beschikbare ruimte zo beperkt geworden dat er besloten werd om de volledige vakken II en III in en keer te ruimen en een nieuwe indeling te maken van de beschikbaar gekomen ruimte. Deze ruimte werd opnieuw ingedeeld in drie in Oost-West richting lopende vakken met in ieder vak ruimte voor twee rijen van 19 of 23 graven. (zie tekening 2)

Van deze nieuwe vakken werd vak II en vak III gereserveerd voor nieuw uit te geven eigen graven. In vak IV werd verder gegaan met het beschikbaar stellen van huurgraven.

Christina Lems, de vrouw van de gemeente secretaris Peter van Hoepen was de eerste die op 17 September 1928 op het nieuw aangelegde deel in graf I van Vak II werd begraven. In de periode 1928 t/m 1949 zijn er 46 eigen graven uitgegeven in de vakken II en III. Behalve de eigen graven werd er in het nieuwe deel in vak IV ook ruimte gereserveerd voor huurgraven. In totaal zijn er in vak IV tussen 1933 en 1949 23 huurgraven uitgegeven, waarin in totaal 56 personen zijn begraven. Voor zover bekend is hier maar een graf van geruimd en liggen de overige graven nog steeds onaangeroerd op hun oorspronkelijke plaats. Omdat op deze graven (op een uitzondering na) geen stenen monumenten werden geplaatst maar houten bordjes of kruisen zijn in de loop van de jaren deze graven in de anonimiteit opgegaan. Dat wil niet zeggen dat ze er niet meer zijn, ze zijn alleen niet individueel meer als zodanig herkenbaar. Uit de bewaard gebleven administratie is nog wel af te leiden wie waar begraven ligt op het gedeelte direct rechts of links van de ingang waar nu alleen nog maar een open grasveld zichtbaar is. Na 1949 is het nieuwe deel van de begraafplaats achter de heg in gebruik genomen en werden er op het oude deel geen nieuwe graven meer uitgegeven en werden alleen nog maar de verschillende bijzettingen genoteerd.

Alle gegevens uit de aantekenboekjes van de doodgraver en de registers van de gemeente zijn uitgezocht en samengevoegd tot een document. Hierdoor is er nu

een totaal overzicht beschikbaar van alle begravingen en de eigenaren van de graven op het oudste deel van de begraafplaats uit de periode 1829 t/m 1949.

Een aantal voorbeelden van bijzondere inschrijvingen zijn:

De ‘Heintje Dirkse met haar kind’ die in 1829 wordt begraven in graf 6 van regel 4 is de op 1 augustus 1829 in het kraambed gestorven Heintje Dirkse Fokken en haar dochter Hendrina Fokken. Zij was de uit Voorthuizen gekomen ongehuwde dochter van Dirk Fokken. Na haar overlijden liet zij twee kleine kinderen na, de 4 jarige Jannetje Fokken en de bijna 3 jarige Geertje Fokken. De kinderen zullen waarschijnlijk door de familie buiten Eemnes zijn opgenomen, want van beide kinderen wordt in Eemnes na die datum niets meer vernomen.

Sommige aantekeningen zijn lastig thuis te brengen. Zo wordt er in 1836 ‘*Een vreemde Geldersche man*’ begraven in graf no. 3 van regel 17. Mogelijk is dit de dagloner Geurt Jacobse, die op 29 juni 1836 in Eemnes was overleden. Hij was ca. 1779 in Putten geboren als de zoon van Jan Jacobsen en Willempje Hendrikse en was gehuwd met ene Hilletje.

Een kind van een schipper in graf 7 van regel 17 is de op 18 oktober 1838 “*In het schip liggende in de rivier de Eem*” overleden Pietje Jongbloed. Hij was 7 weken eerder in Sneek geboren als zoon van Pieter Andries Jongbloed, schipper uit Sneek en Rijnschatters van den Dam.

Op regel 18 graf 4 is in 1842 Wilhelmus begraven, een kind besteedt bij de weduwe Langendijk.

In het jaar 1842 is er maar een Wilhelmus overleden. Dit was de op 9 april 1842 overleden Wilhelmus Willemse, de zoon van Martinus Willemsen en Hendrika Luijf. Martinus Willemsen was een dagloner afkomstig uit Emmerik in Duitsland. Nadat hij in 1834 in Eemnes met Hendrika Luijf was getrouwd heeft het gezin 7 kinderen gekregen waarvan er 4 jong zijn gestorven. Ze zijn waarschijnlijk erg arm geweest waardoor Wilhelmus werd uitbesteed bij een gastgezin. In dit geval de weduwe Langendijk. Dit was Willemijntje van Oostveen de weduwe van de op 5 november 1823 overleden Teunis Meijers Langendijk, de schoolmeester van Eemnes-Buiten.

Het kind van een bedelaar dat in 1847 begraven wordt in graf 2 van regel 19 is mogelijk de op 22 oktober 1847 in Eemnes overleden Wilhelmina Moreel. Zij was de 3 jaar oude dochter van Barbara Moreel uit Utrecht die op dat moment gehuwd was met Heerek Smit.

In 1848 wordt 'Dove Meintje' begraven in graf 3 van regel 19. Er is in 1948 geen Meintje overleden in Eemnes, maar misschien was dit Meinsje Smit die op 18 oktober 1848 in Eemnes op 75 jarige leeftijd was overleden in het huis van Evert van Elven, timmerman te Eemnes.

In 1850 is een Teunis Donkelaar op het voetpad begraven. Teunis was een boerenknecht uit Lunteren en was op 20 oktober 1850 in Eemnes overleden. In de overlijdensakte staat: *"Ten huize van de weduwe Hendrik Pas is gevonden het lijk van een mans persoon, hetwelk zij hebben erkent te zijn Teunis van Donkelaar, ongehuwd, oud achtentwintig jaar, van beroep boerenknecht, geboren te Lunteren en laatst gewoond hebbende te Eemnes, zoon van Wulfert Gasten van Donkelaar en van Maria van Haar, echtelieden wonende onder de gemeente van Ede"*

Hij kwam in 1850 samen met een Hendrik Donkelaar (zijn broer ?) naar Eemnes. Waarom hij op het voetpad is begraven is niet duidelijk. Het zal geen kwestie van ruimte geweest zijn, want op dat moment was nog maar ongeveer de helft van het toenmalig oppervlak van de begraafplaats in gebruik. Misschien omdat hij niet uit Eemnes kwam ? Hendrik Donkelaar is hierna in 1855 naar De Bilt vertrokken.

Kuin de Vreemdeling (regel 20 graf 5) is de op 31 december 1854 in Eemnes overleden Louis Spurius Kühne. Hij was kleermaker van beroep en was rond 1804 in Hannover (Duitsland) geboren als zoon van Johan Christiaan Auguet Kühne en Chatrine Elisabeth Hamel (laatste woonplaats onbekend).

Een jaar later, in 1855, wordt er een 'botelanze man' op het voetpad begraven. Dit zal de op 18 oktober 1855 dood gevonden Hendrik Gramberg zijn, volgens de volgende verklaring in de overlijdens akte:

'Op de wei driest van Jan Perier, door Pieter Grift, 44 jaar, bode en Gerrit Herder, 49 jaar, timmerman, is gevonden het dood lichaam van een onbekend persoon. Volgens de bij hem gevonden papieren genoemd Hendrik Gramberg, naar gissing oud 40 jaar.'

De doodgraver kende natuurlijk vele mensen in Eemnes bij hun bijnamen. Vandaar dat Cornelis Roodhart in 1858 wordt begraven in graf 7 van regel 23 als Kornelis de Bokkeboer. Dit was de vrijgezel Kornelis Roodhart, zoon van Jan Roodhart en Anna Maria Knoppert, geboren 16 december 1786, overleden 30 januari 1858.

Regel 40 graf 3 vermeld: "Een kind van een schipper". Dit is Antje Majoor de 1 maand eerder in Utrecht geboren dochter van Roelf Majoor, 43 jaar, schipper

uit Sneek en zijn vrouw Inke van der Kamp. Antje was op 11 augustus 1909 in Eemnes overleden.

De 'Duijsel' Karel Mijns die in 1911 in graf 1 van regel 41 wordt begraven is in de overlijdens aktes van de gemeente Eemnes teruggevonden als de op 9 november 1911 overleden Karl Mai! Hij was ca. 1841 in Hamburg (Sachsen Meiningen) geboren en wordt bij zijn overlijden een bloemist genoemd.

In 1926 wordt op 20 september in graf 7 van regel 46 een bij de doodgraver onbekende drenkeling begraven. Dit blijkt na onderzoek de op 15 september 1926 overleden Jacobus Cornelis Cattula uit Amsterdam te zijn. Hij was een 41 jaar oude kleermaker, zoon van Carel Willem Cattula en Johanna Schainek.

Tot zover deze voorbeelden, een volledig exemplaar van de uitwerkingen van de registers ligt ter inzage in de oudheidkamer van Eemnes.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:

*Wiebe van Ijken, Everserf 20,
3755VK Eemnes, tel. 035-5389367*

HKE-87

Correctie in artikel "oude boerderijen"

Naar aanleiding van het kwartaalblad van juni 2003 ontvingen we een correctie op het artikel "Oude boerderijen geïnventariseerd". De eigenaar/bewoner van de stijlvol verbouwde zeer oude boerderij Wakkerendijk 202, de heer R.Oosterman, wees ons op een foutje in de tabel op blz. 50. Dit pand is wel een Rijksmonument. Door navraag bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg en bij de Gemeente Eemnes bleek, dat hun administratie dat ook aangeeft. In de betreffende kolom op blz. 50 behoort daarom achter het adres Wakkeren-

dijk 202/204 een M te staan. De fout in het kwartaalblad komt, doordat het gele boekje "Eemnes, Geschiedenis en architectuur", dat in 1999 is uitgegeven, voor dit adres geen M geeft op blz. 151 en blz. 169. Als u dat boekje bezit, kunt u dus de M toevoegen achter de categorie-aanduiding ** voor "beeldbepalend".

HKE dankt de heer Oosterman voor zijn oplettendheid en moeite om ons opmerkzaam te maken op de fout in ons overzicht.

Rom van der Schaaf

Wie doet er mee? Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen:

Wiebe van IJken, tel. 5389367
Bertie van Wijk-Blom, tel. 5314689
Henk van Hees, tel. 5389849
zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wanneer u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw bidprentjes.

Livia van Eijle, Geuzenweg 284,
Hilversum, tel. 5882835
is bezig met:

- klederdrachten van Eemnes en omgeving. Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd. We hebben heel mooie inventarisatie-formulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dit met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.

Wie helpt?

Henk van Hees,
Kerkstraat 15, tel. 5389849
Bertie van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39, tel. 5314689
zijn bezig met:

- de familie Hoofd
- de familie van ('t) Klooster
- De familie Fokken

Gevraagd:

o.a. familie verhalen, foto's, familie-berichten.

1979-2004

Verslag van de eerste bijeenkomst van de Historische Kring Eemnes in oprichting, welke is gehouden op maandag 26 februari 1979 des avonds om 8.00 uur in het gebouw van de Mariaschool, Jhr. C. Roëll-laen 15, Eemnes.

De heer Out heet de aanwezigen hartelijk welkom en memoreert in het kort waarom men in Eemnes wil komen tot de oprichting van een Historische Kring. Hierna worden enige dia's vertoond van Eemnes, onder andere van enkele oude ansichten en prenten. Onder het genot van een kop koffie wordt uitvoerig verteld, wat er in Eemnes nog braak ligt aan historie en dat zodoende de oprichting van een Historische Kring Eemnes wenselijk wordt geacht. De aanwezigen zijn het hiermede wel eens. Na een oproep van Jan Out kiest hij uit de vele aanbieders twee leden uit, te weten Fred Mol en Marijke Achthoven, die bereid zijn voorlopig werkzaamheden te verrichten om te komen tot de oprichting van de "Historische Kring Eemnes". Er wordt besloten wat activiteiten te organiseren, waarbij ondermeer wordt gedacht aan kerkbezichtiging en bezoek aan gemeente-archief en een kontaktblad uit te geven. Met een verzoek om een vrijwillige bijdrage te stoppen in de koffiepoot, wordt de bijeenkomst besloten.

Voor verslag

Marijke Achthoven.

25 jaar Historische Kring Eemnes

*Oproep om iets te schrijven over Eemnes
in de afgelopen 25 jaar*

Volgend jaar bestaat de Historische Kring Eemnes 25 jaar. Ter gelegenheid van dit feit willen we een speciaal feestnummer van ons blad uitgeven. Het onderwerp zal zijn:

EEMNES IN DE AFGELOPEN 25 JAAR

Iedereen die het leuk vindt om wat te schrijven, kan een bijdrage leveren. Je kunt schrijven over je huis, je straat, je vereniging, je school, je gezin of zo maar over iets wat in deze periode gebeurd is. Het mag kort zijn of lang, een gedicht of een lied, humor of ernst, alles is goed als het maar met Eemnes heeft te maken.

Iedereen die al wat geschreven heeft of van plan is iets te schrijven, vragen we om vóór

1 december a.s.

contact op te nemen met:

Henk van Hees,
Kerkstraat 15,
Eemnes

of

Joop Smids,
Graanoogst 3,
Eemnes

PS. Iedereen die iets schrijft voor het feestnummer wordt uitgenodigd voor de feestavond t.g.v. ons 25-jarig jubileum.

1979–2004

OPROEP voor de OUDHEIDKAMER

Het is al weer 10 jaar geleden, dat de vroegere brandweerkazerne werd veranderd tot Oudheidkamer Eemnes. Die verbouwing en inrichting was voor een groot deel het werk van een enthousiast team vrijwilligers. Intussen zijn er heel wat kleine verbeteringen aangebracht. De grote zaal, waar de wisselende tentoonstellingen worden gehouden is nu toe aan een opknapbeurt. Ruim vóór het begin van de tentoonstelling ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Historische Kring willen we, dat de wanden en het plafond van de grote zaal opnieuw zijn gewit. Liefst moet de klus rond de jaarwisseling worden geklaard, na

afloop van de huidige tentoonstelling.

WIJ ZOEKEN

**ENKELE VRIJWILLIGERS
VOOR het WITTEN van
PLAFOND en WANDEN
van de GROTE ZAAL.**

Als er een deskundige vrijwilliger bij is, zou het helemaal te gek zijn. Wegens de hoogte van het plafond, is het nodig om dat gedeelte op steigers uit te voeren.

Aanmelding bij:

Reinier Ruizendaal, tel 5382945
Rom v. d. Schaaf, tel 5386094
Jan van Wijk, tel 5314689.

Tekening M. v.d. Schaal

Uit het knipselarchief van

25 juni 1921

Laarder Nieuwsblad

De Hervormde Kerk verbrand

Te Eemnes-Binnen heeft zaterdagmorgen een geweldige brand gewoed, die het bekende koffiehuis „Het Roode Kruis” en de Ned. Herv. Kerk in asch heeft gelegd.

Het pand, waarin de brand ontstond, werd bewoond door drie gezinnen, n.l. de fam. v. d. Kamp, de koffiehuishouder van het Roode Kruis en twee gezinnen Van Dijk van één familie. De brand ontstond om omstreeks half tien in het gedeelte, bewoond door de familie J. v. Dijk en een kwartier, nadat de eerste geweldige rookzuil de omwonenden alarmeerde, stond reeds het geheele perceel in lichte laaie. Men snelde naar het brandspuithuisje te Eemnes-Buiten, waar men ook spoedig een paard bij de hand had, doch toen de spuit even na tien op de plaats des onheils aankwam, viel aan blusschen niet te denken. Het rieten dak, droog als kurk, was in een ommezien in een zee van vuur herschapen. Tot overmaat van ramp was er, door de geweldige droogte van den laatsten tijd, geen water in den omtrek. Een moddersloot was spoedig leeggepompt. In

allerijl is toen nog een kuil gegraven, maar ook hieruit kon men slechts onvoldoende water halen, terwijl herhaaldelijk de slangen verstopt werden door modder en eendenkroos. De brandweer van Baarn was ook spoedig ter plaatse en verleende met enige handspuiten assistentie. Het vuur greep zóó snel om zich heen, dat tootaal niets van de inboedels kon worden gered en ook het vee van de familie Van Dijk, een zogvarken met biggen en een geit, in de vlammen omkwam. De weleerw. heer dominé H. H. Ynzonides haastte zich naar 't naast de brandende perceel gelegen kerkgebouw en bracht voor de zekerheid de in het gebouw aanwezige waarden, notariële en geldswaardige papieren in veiligheid, terwijl hij enige collectebussen in de brandkast opborg. Plotseling werd gezien hoe het vuur, aangewakkerd door een fellen Noordwester, zich mededeelde aan 't dak van 't Ned. Herv. Kerkgebouw. Vermoedelijk had door 't overwaaien van brandende stukken riet, het dak van 't kerkgebouw vuur gevat. De slangen werden op

't kerkgebouw gericht, doch de spuiten konden 't water niet tot voldoende hoogte opvoeren. De brandweer plaatste daarop ladders tegen de muren, en de spuitgasten probeerden, op de ladders staande, door de ruiten het kerkgebouw van binnen te bespuiten, doch de ontzaglijke hitte noodzaakte hen al gauw, de strijd met het vuur op te geven, en ook de kerk werd geheel een prooi der vlammen en brandde totaal uit. De in het gebouw staan-

de stoelen en de aanwezige kerkbijbels, alsmede een antieke godslamp, had men nog uit 't vuur weten te redden. Nu werden alle krachten ingespannen om althans de toren te behouden. Een angstig oogenblik brak nog aan, toen in den toren een paar balken begonnen te branden, maar een moedig brandweerman begaf zich in den toren en wist de brandende balken en de klankborden eruit te hakken. Daardoor is de toren behouden geble-

Door een brand in het naastgelegen café „Het Roode Kruis” (van Van Dijk) raakte de hervormde Pieterskerk („t Dikke Torentje”) op 18 juni 1921 in brand. De vijftiende-eeuwse kerk werd – dank zij een goede brandverzekering – spoedig herbouwd. In het huisje, rechts achter de kerk, woonde Peter Giesken (Potlepel, zie HKE 2000 nr. 3), de „petrolieboer”.

ven. De geweldige vuurzee bood een grotesken aanblik. Hoog boven de bomen uit waaierden de felle roode vlammen naar den hemel toe, die donker gekleurd was door de ontzagelijke rookzuilen. De vernieling ging ongelooflijk snel in haar werk en spoedig stortte met donderend gekraak het kerkdak ineen en was het gebouw één woeste, brandende ruïne. De rondom de kerk staande bomen hebben zeer van 't vuur geleden.

Reeds kort na het uitbreken van den brand verschenen de burgemeester en de andere autoriteiten op de plaats des onheils en leidden het blusschingswerk.

Gelukkig bleef de storm tijdens den brand uit het noorden loeien: was hij toen reeds oostwaarts geloopt, zoals hij des middags deed, dan zouden ook de huizen aan de overzijde aangetast zijn.

De vernielde kerk, vóór de Hervorming een roomsche kerk, gewijd aan den H. Petrus, was een, beukige baksteen kerk met diep koor, blijkens inscriptie gebouwd in 1439. De kerk, die in 1891 werd gerestaureerd, bevatte zeldzame bezienswaardigheden, als een choorhek, een preekstoel en een ouderlingenbank en een wandbedekking van kunstig gesneden eiken hout, een meesterwerk van snijkunst, alles dateerend uit de zeventiende eeuw (1650). Jaren geleden werd alles met de verfkwest bedekt, maar de huidige predikant, dominé Ynzonides, in 1906 naar hier beroe-

pen, heeft de kunstwerken van die verflaag laten ontdoen. De zelfde dominé Ynzonides heeft, kort na zijn komst alhier, de kerk een fraai nieuw orgel geschonken, dat in 1908 werd ingewijd en toen voor 't eerst door den vervaardiger, den heer Vermeulen uit Woerden, werd bespeeld. De kerk bevatte ook een gestoelte van de koninklijke familie, wat waarschijnlijk hierin zijn oorzaak had, dat prins Willem III, stadhouder en zij opvolgers Willem IV en Willem V, ambachtsheeren waren van Eemnes. De kostbare met zilver beslagen bijbels van de koninklijke familie en ook de prachtige bijbel op de lezenaar van den preekstoel, zijn gered kunnen worden. Later bleek, dat de brandkast van de kerk, een Schatwoodbrandkast, prachtig tegen 't vuur was bestand geweest. De geldswaarden, die zich erin bevonden, hadden niets geleden, alhoewel de brandkast, vierentwintig uren na den brand, nog warm was.

De kerk is verzekerd bij de Utrechtsche Brandwaarborgmaatschappij. Van de drie gezinnen in het huis naast de kerk, waarin de brand ontstond, is een bewoner, de familie J. van Dijk, niet verzekerd. Op initiatief van dominé Ynzonides is onder de talrijke nieuwsgierigen, die Zaterdag en Zondag naar de plaats des onheils kwamen kijken, ten bate van het niet verzekerde gezin gecollecteerd. Deze collecte heeft f 300,- opgebracht.

De oorzaak van den brand is absoluut onbekend.

Schenkeningen H.K.E.

In de afgelopen periode ontvingen wij de volgende zaken als aanvulling voor de collectie van de HKE:

- Kraplap + insteekdoek + foto van boerderij Meentweg 55 van: W. Rigter-van Eijden, Laarderweg 64, Eemnes
- Foto's Eemnesser Sluisje van: C. Kuijt, Van Wassenaerlaan 16. Baarn
- Exemplaar van "De Verkenner", blad van de padvinderij met artikel over Eemnes van: G. Jaspers, Patrijzenhof 68, Eemnes
- Toeristenkaart Midden-Nederland van: M. van Oostrum, Graanoogst 17, Eemnes
- Timmermanskist van timmerman Hagen, Wakkerendijk 78 van: B. Breunesse, Laarderweg 52, Eemnes
- Foto's van het Eemnesser Ra-boes van: H. Troeder, Weversweg 25, Laren
- Ingelijst plan van kanaal van Utrecht naar Spakenburg van: Henk van der Horst, Fazantenhof 115, Eemnes
- Prent met afbeeldingen van de Eembrug anno 1740 van: B. v.d. Pol, Eemstraat 10, Baarn
- Bidprentjes van: Historische Kring Laren

Voor al deze schenkingen willen wij u van harte bedanken!

Inleveren kopij

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 november 2003.

HKE-96

Handgeschreven of getypt naar M. Achthoven, Laarderweg 71; op diskette naar J. Smids, Graanoogst 3.

HET LEVENSVERRHAAL VAN ROELOF TER BRAAKE

de laatste schippersknecht van Eemnes

*verteld door
mevr. Bep Smit-van der Splinter*

Enige tijd geleden sprak mevr. Bep Smit-van der Splinter (geb. 1928) mij aan over Roelof ter Braake, haar tweede vader, zoals ze hem noemde. Ze vertelde dat ze nog allerlei materiaal over hem had. Ik mocht het inzien voor de Historische Kring maar dan moest ik wel een artikel schrijven over Roelof ter Braake (1898-1988) voor het kwartaalblad. Natuurlijk wilde ik dat graag doen. Er volgde een gezellig interview, ik zocht wat archiefmateriaal bij elkaar en stelde zo het volgende levensverhaal samen.

Wolter ter Braake (geb. 1871), vader van Roelof ter Braake

Margjen Assendorp (geb. 1873), gehuwd met Wolter ter Braake en moeder van Roelof ter Braake.

Roelof ter Braake werd op 27 november 1898 geboren te Duisburg-Beeck. Zijn vader was Wolter ter Braake, geboren te Coevorden in 1871, zijn moeder was Margjen Assendorp, geboren te Meppel in 1873.

“Zijn vader was schipper en hij nam zijn gezin mee aan boord van zijn schuit. Toen zijn vrouw in 1898 moest bevallen, lag hij met zijn schip toevalig in Duisburg. Zodoende is Roelof in Duitsland geboren. Zijn vader had later ook een huis aan de wal. Hij moet Roelof wel hebben laten leren want zijn zoon was later een geschoold schipper. Hij heeft de nodige papieren gehaald zodat hij op alle Nederlandse wateren als binnenschipper mocht varen. Zijn vader was een keurige nette heer en zijn moeder een keurige vrouw. Hij had zusters en een broer en dat waren ook keurige nette mensen. Altijd keurig gekleed. Om zo te zien heel anders dan Roelof. Als je die zag, dan zag je hem sloffen met die ouwe broek aan.”

Zijn eerste vrouw heeft hij in Steenwijk leren kennen. Ze heette Jantje Veen en ze was op 10 juli 1904 in Steenwijk geboren. In die plaats is Roelof op 12 december 1925 met haar getrouwd. Jantje Veen was toen al zwanger van haar eerste kind. Zoon Wolter werd op 3 mei 1926 geboren. Jantje Veen was een keurig net mensje en Roelof hield veel van haar.

“In de crisistijd kon Roelof waarschijnlijk niet makkelijk werk vinden. Toen is hij met groot lef naar Eemnes gegaan en is hij daar gaan werken bij de firma Van IJken.” Hij is daar begonnen op 16 januari 1929. Van oudsher verzorgde de firma Van IJken per schip het beurtvervoer naar Amsterdam en Amersfoort. Vanaf 1925 begon Van IJken ook met vrachtauto's te rijden. Roelof begon bij Van IJken als schipper. Ook bracht hij spullen, die met de schuit waren aangevoerd met paard en wagen naar de plaats van bestemming.

Op 11 maart 1929 werden Roelof, zijn vrouw Jantje Veen en hun zoon Wolter

Jantje Veen (1904-1950), de eerste vrouw van Roelof ter Braake, met hun oudste zoontje Wolter (geb. 1926).

ingeschreven in de gemeente Eemnes. Ze gingen wonen op Wakkerendijk 34. Dat was een zijgedeelte (zuidelijk) van de boerderij van Rijk Rigter. Een aantal jaren later verhuisde het gezin naar Laarderweg 96A. Dat was een gedeelte van de woning van Jetse Huisman. Dit huis is afgebroken bij de aanleg van Rijksweg 27. In Eemnes werden nog twee kinderen geboren: Bep (Albertus Stefanus) op 13-1-1931 en Gerrie (Gerrigje) op 24-6-1935.

In de dertiger jaren ging Roelof al meer met de vrachtauto van Van IJken op pad. Nadat de Tweede Wereldoorlog was uitgebroken, kwam daar verandering in. Er was gebrek aan benzine en steeds meer auto's werden gevorderd. Al snel werden de vroegere schepen weer ingezet. Geen probleem voor de schipperszoon Roelof. In het laatste deel van de oorlog werden de schepen ook gebruikt om voedsel op te halen. Daarvoor is Roelof verschillende keren naar Friesland en Groningen geweest. Dan bleef hij altijd een hele week weg. Op een van zijn tochten in de hongerwinter is hij met veertig ton kaas aan boord vastgevroren bij Warffum. In die tijd reed hij ook eens met paard en wagen over het ijs. En

Roelof ter Braake (1898-1988) en zijn eerste vrouw Jantje Veen (1904-1950).

hij voorzag verschillende sanatoria van eten. In 1945, aan het einde van de oorlog, hebben de Duitsers zijn schip bij het gemaal laten zinken. Na de oorlog werd zijn boot gelicht en toen heeft Roelof er nog een aantal jaren mee gevaren tot hij in 1953 definitief op de vrachtauto overstapte.

Inmiddels had Roelof in zijn persoonlijk leven heel veel meegeemaakt. In 1949 kreeg het gezin eindelijk een eigen woning: Nieuweweg 4A. Jantje Veen, de vrouw van Roelof, had de laatste jaren erg getobd. Ze was blind geworden en moest daarom aan haar ogen geopereerd worden. Volgens Bep Smit "was die operatie goed gelukt, het mensie kon weer goed zien en zou de andere dag naar huis komen. Maar wat gebeurde er: ze kreeg een soort van bloeding en daaraan is ze overleden. Dat was op 7 maart

1950 in het ziekenhuis in Laren. Dat was een hele grote klap voor Ter Braake want hij was dol op zijn vrouw. Hij was helemaal van streek. Dit gebeurde nadat het gezin verhuisd was naar Nieuweweg 4A”.

Op Nieuweweg 6 woonde toen het gezin van Jaap van der Splinter en Johanna de Leeuw met twee dochters en een zoon. Eén van de dochters was Bep, later getrouwd met Dick Smit. Ze herinnert zich nog goed dat de dochter van Roelof (15 jaar oud) vertelde dat haar moeder was overleden. Vader Roelof had steun nodig. Bep vertelde: ”We hadden diep medelijden met de man en we gingen er met mijn vader over praten. Toen zei mijn vader: “Laat hem maar hier komen, koffie drinken, dan zit ie tenminste niet alleen”. Mijn moeder ging daar een beetje helpen. Ze had er eerst nog geen zin in om hard te gaan werken maar toen vroegen de jongens van Ter Braake of ze de was wilde komen doen en of ze het huis wilde schoon houden. Wij zeiden: “Moeder, je kunt ze niet laten zitten, je gaat het maar doen”. Dus moeder ging er naar toe en na verloop van tijd zei ze “Goh, die man wil met mij trouwen, die is gek op mij geworden”. “Nou”, zeiden wij, “moeder, daar hebben we niks op tegen want wie weet hoe leuk leven je tegemoet gaat”. Ze had de laatste jaren al geen huwelijksleven met mijn vader meer gehad dus ze kon doen en laten wat ze wilde. Zo gezegd,

Trouwfoto van Roelof ter Braake (1898-1988) en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw (1902-1992). Genomen op 29 september 1950.

HKE-100

Foto genomen voor het huis van Van IJken op Wakkerendijk 29 toen Roelof ter Braake op 16 januari 1954 vijfentwintig jaar bij de firma Van IJken werkte. Links de versierde vrachtwagen. V.l.n.r. Roelof ter Braake, zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw, kleindochter Nettie en Kees van IJken.

zo gedaan en ze ging bij Roelof wonen”. Kort daarna, op 29 september 1950 zijn Roelof ter Braake en Johanna de Leeuw (geboren te Laren op 19 mei 1902) in Eemnes getrouwd. Ze bleven wonen op Nieuweweg 4A, vlak naast Jaap van der Splinter.

Bep Smit vervolgt: “Dus wij waren onze moeder kwijt. Dat was natuurlijk ook de bedoeling niet en wij waren een klein beetje gepikeerd. Na verloop van tijd vroeg Ter Braake mij en mijn zus eens om koffie te komen drinken. Maar daar hadden wij niet 1-2-3 zin in. Hij zei zelfs dat we onze vader mee mochten nemen.”

“Toen heb ik er nog eens flink over nagedacht en er met mijn vader en zus over gepraat. Mijn vader zei: “Dat ken ik toch niet doen, wat moeten de mensen wel niet denken”. Ik zei: “Papa, wat hebben wij eigenlijk met de mensen te maken, het gaat er toch om dat wij het ook gezellig hebben”. Toen zei ik op een zondag tegen mijn vader:”Kom op, ik ga d’r naar toe”. Ik ging voorop, ik deed de achterdeur open, ik ging brutaalweg zo naar binnen en mijn vader achter me aan. Nou, Ter Braake was ontzettend blij en mijn moeder ook want ze kon toch

De versierde wagen van Van IJken, met Roelof ter Braake achter het stuur, rijdt over de Nieuweweg. Aan weerszijden van de wagen Arie de Leeuw en Wolter ter Braake. Foto van 16 januari 1954, toen Roelof ter Braake 25 jaar bij Van IJken werkte

niet buiten ons en er werd meteen koffie geschonken. Daarna kwam Ter Braake iedere zondagmiddag om 12 uur mijn vader roepen: “Jaap, de vrouw heb de soep klaar gezet, kom je ook?” Dat ging na verloop van tijd steeds beter. Ze kwamen al gauw op mijn vaders verjaardag en ook op mijn verjaardag.”

“Ter Braake was een doodgoeie kerel. Dat merk je wel aan het volgende verhaal. Zijn dochtertje Gerrie had al jong een vriendje en die had haar opgeknaapt en dat kind moest een baby krijgen. Roelof deed alles voor zijn dochter; ze kon dus gewoon thuis bevallen. Toen kreeg ze een kind dat ongelukkig was, een zoon Edward. Hij was geestelijk gehandicapt en kon niet goed lopen en praten. Roelof en mijn moeder hebben dat kind toen groot gebracht zodat het geen blok aan het been van Gerrie was. Later leerde ze een jongen uit Hilversum kennen, een heel beste man. Hij wilde Edward wel op zijn naam nemen en dat heeft hij ook gedaan maar mijn moeder, die wou Edward niet meer missen want

die was bang dat het jochie in een tehuis zou komen.”

“Mijn zus heeft Edward jarenlang elke dag naar het busstation in Laren gebracht vanwaar hij naar zijn schooltje ging. Ze vervoerde hem in een bakkie op de fiets. Ter Braake ging elke keer met die jongen naar het ziekenhuis; hij heeft hem laten opereren en daarna moest hij van die aparte orthopedische schoenen hebben. Ter Braake ging naar De Jong aan de Beijemansweg in Laren; daar werden hem orthopedische schoenen aangemeten, van die zware bakbeesten. Op den duur ging hij daar op lopen en hij had schik. Edward is nog jarenlang bij Ter Braake en mijn moeder blijven wonen; nu heeft hij zijn huis in de Bijvanck, in een complex voor begeleid wonen.”

“Ter Braake kocht op een gegeven moment ook een eigen auto. Kees Koot van

de garage zorgde ervoor dat hij een auto kreeg voor een betaalbare prijs. Dat was een geweldige man, Kees Koot. Zonder die auto zouden ze met Edward nergens zijn gekomen.”

“Ter Braake was een harde werker. Nadat hij met mijn moeder getrouwd was, heeft hij nog vele jaren voor Van IJken pakjes gereden naar Amsterdam. Hij vertrok ’s morgens vroeg en vaak was hij ’s avonds pas rond 9.00 uur thuis. Hij heeft nooit echt ongelukken gehad met de vrachtwagen. Ook reed hij altijd alleen, op een keer na. Van Exter uit Eemnes had hem gevraagd of hij eens mee mocht rijden naar Amsterdam. Ter Braake dacht dat de man hem misschien wel zou helpen met dragen en hij nam hem dus mee. Maar hij heeft hem een keer meegenomen en zei daarna: “Nooit meer, vrouw! Die man, dat is een man, die praat zo raar. Ik hou daar niet van en hij heeft ook niet helpen dragen.”

V.l.n.r. Edward, de zoon van de dochter van Roelof ter Braake, Roelof ter Braake en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw

Roelof ter Braake en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw. De foto is gemaakt op 16 januari 1969 toen Roelof ter Braake 40 jaar bij de firma Van IJken werkte

In 1954, toen Roelof 25 jaar bij Van IJken werkte en in 1969, toen hij zijn 40-jarig jubileum vierde, was er groot feest. Er stonden hele stukken over Roelof in de krant. Bij zijn laatste jubileum ontving hij uit handen van burgemeester De Bekker een koninklijke onderscheiding. Ook ontving hij de eremedaille van de Protestants Christelijke Beroepsvervoerdersbond.

Roelof is bij de firma Van IJken actief gebleven tot begin jaren zeventig. Hij was dus al over de 70 toen hij een punt zette achter zijn loopbaan.

Volgens Bep Smit was Roelof geen kindervriend en ook geen dierenvriend.” Hij kon daar niet tegen. Hij was een hele beste man, ze konden alles van hem krijgen. Tegen de kinderen was het: “Hier, snoep en wegwezen!” De man heeft altijd hard gewerkt, was vaak weg en lang van huis. Met zijn eigen kinderen is hij ook niet zo veel opgetrokken.”

“Ter Braake en mijn moeder hebben ook allerlei mensen in de kost gehad, zoals Bart Tak, Jan Zijtveld en Piet Peek. Ze hadden er een eerste klas kosthuis.”

“Tijd voor liefhebberijen was er niet. Tijdens zijn tochten had hij toch wel iets als een liefhebberij: hij ging dan houtsnijwerk maken. Hij had van die dikke handen en vingers. Je kon niet begrijpen dat hij zo iets moois kon maken. Mijn moeder had een lampenkap hangen en die had hij helemaal uitgesneden met afbeeldingen van zomer, winter, voor- en najaar.” Nadat hij gestopt was bij Van IJken is hij op aanraden van Jaap van der Splinter konijnen gaan fokken. Hij moest iets te doen hebben anders werd hij chagrijnig. Bep Smit vertelt nog smakelijk hoe zij op een keer ontdekte dat hij een mongolenkonijn had. Roelof had niets gemerkt. Ze herinnert zich ook nog het dode konijn van Flip van Malenstein, dat plotseling weer levend werd; het had een soort toeval gehad. Roelof hield er ook van om met zijn vrouw op reis te gaan, naar Limburg, naar Duitsland.

Bep Smit laat duidelijk merken dat ze ook plezier met elkaar gehad hebben. Zo deden ze na de officiële viering van het 40-jarig jubileum het feest nog eens dunnetjes over. Toen Bep net kennis had aan Dick Smit uit Den Haag heeft Dick de boel op stelten gezet door verkleed als oude bedelaar eerst Bep voor de gek te houden en later Roelof. Ook is Bep eens goed kwaad geweest op Roelof. Ze dacht dat hij de accu-oplader van haar man Dick geleend had en niet teruggegeven had. Toen Roelof zei dat hij hem niet had, liet ze hem de hele schuur leeg halen. De oplader werd niet gevonden en bleek later bij de burens van Bep te zijn. Daar konden ze toen weer om lachen.

Roelof en zijn tweede vrouw zijn beiden negentig jaar geworden. Ze waren

Vrachtauto van de firma Van IJken. V.l.n.r. Jan van IJken, onbekend, Wim van IJken (achter het stuur), Toon Simons, Roelof ter Braake, Jacob van IJken. Foto ca. 1930.

volgens Bep twee handen op een buik. “Als Ter Braake zei: “Dat wil ik” dan zei moeder: “Nou, ja, Roeffie, dan doen we dat maar!” Zo ging dat ook toen ze al ver in de tachtig waren en moeder slecht werd. Ze had suikerziekte en ging steeds slechter zien. Toen ze meer verzorgd moest worden, wilde Roelof met haar naar Johannes Hove in Laren. Daar had hij het niet echt meer naar zijn zin. Hij is er overleden op 23 september 1988. Johanna de Leeuw overleed in Johannes Hove op 5 augustus 1992.

Met Roelof ter Braake is een kleurrijke figuur uit Eemnes verdwenen. Ik ben Bep Smit-van der Splinter zeer dankbaar omdat ze zo openhartig en gezellig heeft verteld over haar tweede vader. Bij dit artikel zijn een aantal van de oude foto's gevoegd waarvan ze er nog zoveel heeft. Foto's van de laatste Eemneser schippersknecht.

*Henk van Hees,
Kerkstraat 15,
3755 CK Eemnes,
035-5389849*

Het Eemnesser dialect

Vorige keer hebben we zes dialectwoorden aangeboden. En jawel: er komen reacties op.

Eerst zal ik de betekenis geven:

- 1: *Hiep*
Een korte bijl met breed blad om aanmaakhout te maken.
- 2: *Frommes*
Vrouwmens = vrouw.
- 3: *Haerig*
Haerig weer: winderig, koud en regenachtig.
- 4: *Laojik*
Een gehoekte schep met lange steel om sloten schoon te maken.
- 5: *Ondelest*
Onlangs.
- 6: *Mal uut, mal thuus:*
De betekenis van de woorden is niet moeilijk. Maar wat betekent de uitdrukking? We hebben 2 mogelijke betekenissen: doe thuis maar net zo gek als je ergens anders doet of: je komt net zo wijs thuis als je bent weggegaan; dus eigenlijk Horen, Zien en Zwijgen.

We houden ons aanbevolen voor meer informatie.

Bij woord 2 (*frommes*) werd de opmerking gemaakt, dat het in Friesland ook werd/wordt gebruikt. Een aardige toevoeging. Ik heb de indruk dat er meer Friese leenwoor-

den bestaan. Vorige keer kwam het woord "marrikolf" langs. In het Engels is dat "marricow" (deze spelling is niet goed, maar ik kan niet vinden hoe het wél moet), en Engels en Fries zijn immers verwant. Maar hoe komen die woorden van Friesland naar Eemnes? Via de beurtschipper, die op De Lemmer voer? Het zijn maar gissingen.

Uw kennis van het Eemnesser dialect wordt deze keer getest aan de hand van een lijst woorden, die we hebben gekregen van Gerard en Betty Makker. We hebben een interessante middag mogen doorbrengen bij hen. We kwamen met Gerard in contact omdat hij nog dagelijks dialect spreekt. Het gesprek is op ons verzoek op de band opgenomen. Als we méér van dit soort gesproken taal kunnen vastleggen, willen we er een CD mee volschrijven en mogelijk uitgeven. Wie mee wil doen met het vastleggen van het Eemnesser dialect kan contact opnemen met de personen, die hieronder staan genoemd. Alleen of in een groepje. En wij menen, dat het Eemnesser dialect op vele manieren werd/wordt gesproken. Immers; waar vroeger werd gesproken over "warreke" klinkt het nu als "weujke": allebei dialect, toch?

Nu de lijst van Gerard en Betty Makker. Ik vermeld er nog bij, dat Betty deze lijst heeft aangelegd

toen ze vanuit Laren (!) in Eemnes kwam wonen. Ze vond deze woorden zo afwijkend van het standaard-nederlands, dat ze ze heeft verzameld.

- 1: Groos
- 2: Knopen (niet die in een touw of aan je blouse, maar een werkwoord).
- 3: Zog
- 4: Keuen
- 5: Wees (niet een kind zonder ouders)
- 6: Bul
- 7: Zweel
- 8: Dam
- 9: Verkampen
- 10: Borg (niet een zekerheid voor een lening)
- 11: Koert
- 12: Malleur
- 13: Wiersen

We kunnen u toevertrouwen, dat ook de dialectcommissie bij een aantal van deze woorden het spoor bijster raakte. We zijn benieuwd wat u ervan maakt.

Gerard Bisschop
g.bisschop@kompasgroep.nl
Jonneveen 17
Eemnes
035-5311809

Wim Hilhorst
mhilhors@planet.nl
Braadkamp 2
Eemnes
035-5310152

Aanbiedingen Oudheidkamer

BOEKEN

€

Eemnes, geschiedenis en architectuur (<i>monumenten-inventarisatie</i>)	15,70
Binnen- en Buitendijkse verhalen (<i>Chris Roodhart</i>)	7,00
Een eeuw christelijk onderwijs in Eemnes (1882-1982)	5,00
Grootmoeders tijd (<i>H. van Hees, J. Kleinhoven, J. V. M. Out</i>)	
voor leden	11,35
niet leden	13,65
Vrijheidsmonument Eemnes (<i>J. v.d. Woude</i>)	16,00
Eemnessers door de eeuwen heen (<i>wg Genealogie</i>)	16,50
Idem: Index	6,00
90 jaar Rabobank in Eemnes	6.85

BROCHURES

De kerk in het midden (<i>J. V. M. Out</i>)	4,55
Trouwboek Eemnes-Binnen (1814-1913)	2,75
Krijgsgevangen of bij de ondergrondse	4,55
Leeuwenpalen (<i>Een fietstocht langs de Gooiergracht</i>)	1,40
Wandelen in Nederland (<i>De beiden Eemnessen</i>)	3,00

DIVERSEN

Kwartaalboekjes Historische Kring Eemnes	4,55
Verjaardagskalender	4,55
Ansichtkaarten, tekeningen, folders enz.	

Te verkrijgen tijdens de openingstijden van de Oudheidkamer